

Wyrok z dnia 10 maja 2006 r.

III KRS 2/06

Pozytywna opinia kolegium sądu, pozytywna ocena prezesa sądu oraz brak nieobecności sędziego z powodu niezdolności do pełnienia obowiązków sędziowskich w okresie 2 lat poprzedzających złożenie wniosku są okolicznościami przemawiającymi za wyrażeniem przez Krajową Radę Sądownictwa zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu 65 roku życia (art. 69 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Józef Iwulski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 maja 2006 r., sprawy z odwołania Marii Magdaleny I.-O. od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 12 stycznia 2006 r. [...] w sprawie odmowy wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego.

u c h y l i ł zaskarżoną uchwałę i przekazał sprawę Krajowej Radzie Sądownictwa do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Krajowa Rada Sądownictwa uchwałą [...] z dnia 12 stycznia 2006 r. na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. Nr 100, poz. 1082 ze zm.) i art. 69 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) odmówiła Marii Magdalenie I.-O. wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego Sądu Okręgowego w G. W uzasadnieniu uchwały Krajowa Rada Sądownictwa wskazała, że rozpoznawała wniosek sędziego po raz trzeci i nie znalazła podstaw do jego uwzględnienia. Upływ czasu, spowodowany przedłużeniem się postępowania, sprawił, że sędzia pozostaje w służbie, mimo ukończenia 65 roku życia z dniem 28 maja

2004 r. Za podstawę faktyczną uchwały przyjmuje się stan istniejący w dniu jej podjęcia. Zdaniem Rady, bez znaczenia w tej sytuacji są rozbieżności między opiniami kolegium Sądu Okręgowego i prezesa tego Sądu, na które zwracał uwagę Sąd Najwyższy w obydwu wydanych w tej sprawie orzeczeniach. Ich wyjaśnienie okazało się niemożliwe z uwagi na zmianę prezesa Sądu i składu kolegium. Rada zwróciła się do kolegium Sądu Okręgowego w G. o wydanie nowej opinii, uwzględniającej stan rzeczy w dniu jej podjęcia, wskazując okoliczności, które opinia powinna zawierać. Mimo to, kolegium udzieliło ogólnikowej opinii, nieodpowiadającej oczekiwaniom Rady. Na ponowne wystąpienie przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa, wskazujące, jakich informacji Rada oczekuje, prezes Sądu Okręgowego nadesłał pismo, w którym przedstawił jedynie dane dotyczące pracy sędziego w ostatnim roku oraz jej ocenę. Po przeanalizowaniu tych dokumentów Krajowa Rada Sądownictwa nie znalazła podstaw do zmiany swego stanowiska wyrażonego w dwóch poprzednich uchwałach. W utrwalonym orzecznictwie i literaturze przyjmuje się, że zasadą jest przejście w stan spoczynku z chwilą ukończenia 65 roku życia, a wyjątkiem pozostanie na stanowisku, za zgodą Krajowej Rady Sądownictwa, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70 roku życia. W każdym przypadku należy ocenić, czy zachodzą okoliczności uzasadniające odstępianie od wymienionej zasady. We wniosku sędzia wskazała jako jego uzasadnienie: poprawny stan zdrowia, wykonywanie pracy bez zastrzeżeń oraz wdowieństwo i konieczność utrzymania studiującego syna. Okoliczności te trudno uznać za wyjątkowe. Należyte wypełnianie obowiązków sędziego nie jest niczym wyróżniającym. Rada przyjmuje jako kryterium wyrażenia zgody, wyższy od przeciętnego poziom pracy zawodowej, ponadprzeciętną aktywność (pełnienie funkcji, udział w szkoleniach, pozytywne oddziaływanie na innych sędziów itp.). Tego rodzaju okoliczności po stronie wnioskodawczyni nie występują. Jest sędzią przeciętnym, o nienajlepszej stabilności orzecznictwa. Również terminowość uzasadnień nasuwa zastrzeżenia. Jeśli chodzi o argumenty o charakterze socjalnym, to Rada zauważyła, że straciły one na „ostrości” z chwilą wprowadzenia stanu spoczynku. Dalsza praca sędziego po ukończeniu „ustawowego” wieku, musi odpowiadać konkretnym potrzebom pracodawcy (braki kadrowe, konieczność zatrzymania najbardziej doświadczonych sędziów i inne). Kolegium lub prezes Sądu powinni wskazać dlaczego praca sędziego jest dla sądu pożądana, czy nawet niezbędna. Żadnych takich informacji Rada nie uzyskała, a nadesłane pisma wskazują na uchylanie się od udzielenia konkretnej odpowiedzi. Należy zatem przyjąć, że w Sądzie Okręgowym w G. potrzeby kadrowe

nie uzasadniały dalszego pełnienia funkcji sędziego przez wnioskodawczynię. Krajowa Rada Sądownictwa podniosła, że znane jest, iż wielu znakomicie przygotowanych aplikantów nie uzyskało możliwości pracy w okręgu z braku wolnych etatów.

Odwołanie od tej uchwały złożyła wnioskodawczyni, która zarzuciła jej sprzeczność z prawem przez naruszenie art. 69 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych (Prawa o u.s.p.) oraz art. 2 pkt 4 tego Prawa i § 20 pkt 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowego trybu działania Krajowej Rady Sądownictwa oraz postępowania przed Radą (Dz.U. Nr 152, poz. 1725) w związku z art. 12 ust. 6 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz w związku z art. 69 § 1 Prawa o u.s.p. W uzasadnieniu odwołania wnioskodawczyni podniosła w szczególności, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 czerwca 2005 r., III KRS 2/05, wskazał na zlekceważenie przez Radę treści uzasadnienia wyroku z dnia 16 września 2004 r., III KRS 4/04, i konieczność rozważenia wszechstronnie wszystkich okoliczności sprawy. Zdaniem odwołującej się, Rada uznała, że poczynione wcześniej ustalenia i oceny, a także stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w dwóch wyrokach, jest bez znaczenia i podstawą faktyczną uchwały jest stan istniejący w dniu jej wydania. Rada ma rację, biorąc pod uwagę stan aktualny, ale nie można przekreślić całego materiału dowodowego zebranego w sprawie. Kolegium Sądu Okręgowego w G. ponownie, jednogłośnie wyraziło zgodę na dalszą pracę wnioskodawczyni, kierując się potrzebami kadrowymi. Sędzia uważa, że jej orzecznictwo jest stabilne, a terminowość sporządzania uzasadnień nie budzi zastrzeżeń. Odwołująca się podkreśliła, że uzyskała zgodę lekarza na dalszą pracę w zawodzie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że Krajowa Rada Sądownictwa rozpoznawała sprawę po raz trzeci, po dwukrotnym uchyleniu jej uchwał przez Sąd Najwyższy. Wobec tego, zgodnie z art. 393¹⁷ k.p.c. (obecnie art. 398²⁰ k.p.c.) w związku z art. 13 ust. 6 ustawy o KRS, była związana wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. W uzasadnieniu wyroku z dnia 28 czerwca 2005 r., III KRS 2/05, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że art. 69 § 1 Prawa o u.s.p. upoważnia Krajową Radę Sądownictwa do wyrażenia zgody lub odmowy wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego na zasadzie uznania, ponieważ nie wskazuje

żadnych kryteriów w tym zakresie. Krajowa Rada Sądownictwa nie bierze jednak pod rozwagę, że uznanie nie oznacza dowolności, bowiem uchwała KRS w przedmiocie wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego powinna być podjęta po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego odpowiadającego standardom proceduralnym obowiązującym w państwie praworządnym oraz uwzględnieniu interesu publicznego (potrzeby wymiaru sprawiedliwości) i słusznego interesu sędziego wnoszącego o wyrażenie takiej zgody. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejsze odwołanie pogląd ten podziela i zgadza się co do zasady z wykładnią prezentowaną przez Radę, że regułą wynikającą z art. 69 § 1 Prawa o u.s.p. jest przejście w stan spoczynku z chwilą ukończenia 65 roku życia, a wyjątkiem pozostanie na stanowisku, za zgodą Krajowej Rady Sądownictwa, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70 roku życia oraz że w każdym przypadku należy ocenić, czy zachodzą okoliczności uzasadniające odstępianie od tej zasady. Jest to pogląd utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 marca 2002 r., III KRS 1/02 (OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 448), stwierdził, że wyjątek od tej reguły powinien być uzasadniony szczególnymi przyczynami leżącymi bądź to po stronie sędziego, bądź też mającymi oparcie w interesie służby (por. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2003 r., III AO 25/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 236). Wyjątek od zasady i szczególny charakter okoliczności go uzasadniających nie oznacza jednak, że muszą to być okoliczności nadzwyczajne. Należy zauważyć, że choć art. 69 § 1 Prawa o u.s.p. wprost nie wskazuje kryteriów oceny wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, to jednak można w nim odczytać w tym zakresie pewne wskazówki. Przepis ten stanowi, że uchwała KRS zapada po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu, co oznacza, iż ustawodawca przypisuje opinii kolegium sądu istotne znaczenie dla oceny, czy uzasadniony jest wniosek sędziego o dalsze zajmowanie stanowiska. Nie powinno budzić wątpliwości, że polega to na przypisaniu pozytywnej opinii kolegium znaczenia polegającego na przemawianiu za wyrażeniem zgody przez Radę. Dalsze wskazówki w tym zakresie można odczytać w rozporządzeniu Prezydenta RP z dnia 22 grudnia 2001 r., które w § 27 stanowi, że wniosek sędziego o wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego, który ukończył 65 rok życia, powinien wskazywać okres, na jaki zgoda ma być wyrażona, oraz zawierać uzasadnienie (ust. 1), powinien być zaopiniowany przez kolegium właściwego sądu i przedstawiony Radzie drogą służbową za pośrednictwem prezesa sądu wraz z jego oceną uwzględniającą okoliczności doty-

czące wnioskodawcy oraz potrzeby sądu (ust. 2) oraz do wniosku powinien być dołączony wyciąg z protokołu kolegium rozpatrującego sprawę zainteresowanego sędziego, a także informacja o nieobecności sędziego z powodu niezdolności do pełnienia obowiązków sędziowskich w okresie 2 lat poprzedzających złożenie wniosku (ust. 3). Przepis ten potwierdza znaczenie, jakie dla oceny zasadności wniosku sędziego ma opinia kolegium sądu, przy czym charakterystyczne jest dołączanie do niego wyciągu z protokołu kolegium rozpatrującego sprawę zainteresowanego sędziego. Można zasadnie domniemywać, że chodzi tu o ustalenie motywów, jakimi kierowało się kolegium sądu, podejmując uchwałę w przedmiocie opinii, gdyż nie wynikają one wprost z samego wyniku głosowania. Z § 27 rozporządzenia wynika też, że prawodawca dla oceny zasadności wniosku sędziego przypisuje znaczenie opinii (ocenie) prezesa sądu, przy czym wskazuje, że powinna ona uwzględniać okoliczności dotyczące wnioskodawcy oraz potrzeby sądu. Należy z tego wyprowadzić wniosek, że za zasadnością wniosku sędziego przemawia pozytywna ocena prezesa sądu, uwzględniająca okoliczności dotyczące sędziego i potrzeby sądu. Wreszcie z § 27 rozporządzenia wynika, że znaczenie w zakresie zasadności wniosku sędziego ma stan zdrowia sędziego i ewentualne jego nieobecności w pracy. Wynika to z dołączania do wniosku informacji o nieobecności sędziego z powodu niezdolności do pełnienia obowiązków sędziowskich w okresie 2 lat poprzedzających jego złożenie. Oznacza to, że niewystępowanie w okresie ostatnich dwóch lat okresów nieobecności sędziego z powodu niezdolności do pracy jest okolicznością przemawiającą za uwzględnieniem wniosku. Należy więc stwierdzić, że z regulacji prawnych wynika, iż za uwzględnieniem wniosku sędziego przemawia w pierwszej kolejności pozytywna opinia kolegium sądu jako wskazana pośrednio w ustawie, a w dalszej kolejności, wynikające z rozporządzenia, pozytywna opinia prezesa sądu (uwzględniająca okoliczności dotyczące wnioskodawcy oraz potrzeby sądu) oraz brak nieobecności sędziego z powodu niezdolności do pełnienia obowiązków sędziowskich w okresie 2 lat poprzedzających jego złożenie (stan zdrowia pozwalający na pełnienie czynnej służby). Można wręcz stwierdzić, że jeżeli występują te okoliczności, a nie ma innych podważających je lub przemawiających przeciwko uwzględnieniu wniosku, to Rada powinna wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego. Krajowa Rada Sądownictwa może oczywiście weryfikować opinie kolegium sądu i prezesa, a także samodzielnie ustalać i oceniać inne kryteria, którymi się kieruje, podejmując uchwałę o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego. Poza okoliczno-

ściami podnoszonymi przez zainteresowanego sędziego, może więc uwzględnić stanowiska organów samorządu sędziowskiego i administracji sądowej, w których zawarte są opinie o postawie i osiągnięciach sędziego oraz przebieg jego dotychczasowej pracy, w tym także oceny orzecznictwa (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002 r., III KRS 1/02, OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 448), ale zawsze powinna kierować się zasadą podejmowania uchwały po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego odpowiadającego standardom proceduralnym obowiązującym w państwie praworządym oraz przy uwzględnieniu interesu publicznego (potrzeby wymiaru sprawiedliwości) i słusznego interesu sędziego wnoszącego o wyrażenie takiej zgody (tak uzasadnienie wskazanego wyroku z dnia 28 czerwca 2005 r.). W przypadku uwzględnienia pewnych okoliczności na niekorzyść sędziego, Rada powinna dokonać ich wnikliwego rozważenia (ustalenia), w zasadzie z umożliwieniem sędziemu ustosunkowania się do tych kwestii, choćby na piśmie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2003 r., III KRS 3/03, OSNP 2004 nr 12, poz. 217; z dnia 7 kwietnia 2004 r., III KRS 1/04, OSNP 2005 nr 2, poz. 29 oraz z dnia 19 stycznia 2005 r., III KRS 10/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 259).

W rozpoznawanej sprawie wniosek został pozytywnie (jednogłośnie) zaopiniowany przez kolegium sądu. Uzasadnienie tej opinii można odczytać z protokołu posiedzenia kolegium, z którego wynika, że przewodnicząca wydziału oceniła pozytywnie pracę wnioskodawczynie i jej przydatność dla dalszego, czynnego pełnienia służby („jest przydatna dla wydziału, jest w każdej chwili do dyspozycji, stabilność orzecznictwa ma nienaganną, nie boi się orzekać, ze zwolnień lekarskich nie korzysta, chociaż ma problemy ze zdrowiem”). Również opinia prezesa sądu jest w zasadzie pozytywna, chociaż pozbawiona dokładniejszych ocen, a jak łatwo można zauważyć, powielająca wcześniejszą opinię przewodniczącej wydziału. Dane dotyczące okresów nieobecności wnioskodawczynie w pracy z powodu niezdolności do pełnienia obowiązków sędziowskich oraz stanu jej zdrowia pozwalają również na pozytywną ocenę zdolności do pełnienia służby. Wobec tego, w kontekście przedstawionej wyżej wykładni, wniosek powinien być uwzględniony. Krajowa Rada Sądownictwa uznała jednak, że okoliczności wskazane na uzasadnienie wniosku, tj. poprawny stan zdrowia, wykonywanie pracy bez zastrzeżeń oraz wdowieństwo i konieczność utrzymania studiującego syna, trudno uznać za wyjątkowe. Według Rady, za wyrażeniem zgody przemawia wyższy od przeciętnego poziom pracy zawodowej, ponadprzeciętna aktywność (pełnienie funkcji, udział w szkoleniach, pozytywne oddziaływanie na innych

sędziów itp.), a tego rodzaju okoliczności po stronie wnioskodawczynie nie występują. Rada uznała więc, że za uwzględnieniem wniosku muszą przemawiać okoliczności o charakterze nadzwyczajnym, a tego poglądu Sąd Najwyższy nie podziela. Rada uznała też, że wnioskodawczynie „jest sędzią przeciętnym, o nienajlepszej stabilności orzecznictwa”, a „również terminowość uzasadnień nasuwa zastrzeżenia”. Te stwierdzenia nie mają jednak bezpośredniego oparcia w materiale sprawy, a w każdym razie nie zostały podjęte w wyniku wnikliwej ich analizy, z możliwością wyjaśnienia kwestii szczegółowych przez wnioskodawczynię. Rada stwierdziła też, że „dalsza praca sędziego po ukończeniu ustawowego wieku, musi odpowiadać konkretnym potrzebom pracodawcy (braki kadrowe, konieczność zatrzymania najbardziej doświadczonych sędziów i inne)”, a „takich informacji Rada nie uzyskała”, należy „zatem przyjąć, że w Sądzie Okręgowym w G. potrzeby kadrowe nie uzasadniały dalszego pełnienia funkcji sędziego przez wnioskodawczynię”. Nie jest to trafne wnioskowanie. Rzeczywiście, prezes sądu w swojej ocenie nie wskazał, że w sądzie istnieją „braki kadrowe i konieczność zatrzymania najbardziej doświadczonych sędziów”. Nie oznacza to jednak, że okoliczności te nie występują, a w każdym razie takie stwierdzenie wymagałoby dodatkowych ustaleń, zwłaszcza że odmienna ocena wynika z opinii kolegium. Krajowa Rada Sądownictwa podniosła też, że „znane jest, iż wielu znakomicie przygotowanych aplikantów nie uzyskało możliwości pracy w okręgu z braku wolnych etatów”. Zważyć jednak należy, że wnioskodawczynie jest sędzią sądu okręgowego, a więc ten argument mógłby być uznany za trafny dopiero po uzupełnieniu ustaleniami w zakresie potrzeb tego sądu oraz możliwości kadrowych i awansowych sędziów sądów rejonowych okręgu (innych osób, które mogłyby kandydować na stanowisko sędziego sądu okręgowego).

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. zaskarżona uchwała podlegała uchyleniu, a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania.

=====